

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

**ПРОДОВОЛЬЧА ТА ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА
В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ:
ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ ТА СВІТУ**

*присвяченої 125-річчю Національного університету
біоресурсів і природокористування України*

**Секція 4. Якість освіти та гуманітарна наука в умовах війни
та глобальних викликів**

**25 травня 2023 року
Київ, Україна**

Організатор конференції:

Національний університет біоресурсів і
природокористування України

Продовольча та екологічна безпека в умовах війни та повоєнної відбудови: виклики для України та світу: мат. Міжн. наук.-практ. конф., секція 4: Якість освіти та гуманітарна наука в умовах війни та глобальних викликів (м. Київ, 25 трав. 2023 р.). Київ, 2023. С. 358.

Матеріали конференції подано в авторській редакції.

У збірнику подано результати обговорення актуальних проблем, перспектив і шляхів забезпечення продовольчої та екологічної безпеки в умовах війни, плану відновлення України, сталого розвитку світу в контексті глобальних і регіональних викликів, трансформації суспільства та формування нової парадигми розвитку.

Редакційна колегія:

Ніколаєнко С. М. (відповідальний редактор), Кваша С. М., Кондратюк В. М., Ткачук В. А., Шинкарук В. Д., Барановська О. Д., Баль-Прилипка Л. В., Братішко В. В., Глазунова О. Г., Гриценко І. С., Діброва А. Д., Євсюков Т. О., Каплун В. В., Коломієць Ю. В., Кононенко Р. В., Васишин Р. Д., Мельник В. І., Остапчук А. Д., Отченашко В. В., Рудик Я. М., Ружило З. В., Савицька І. М., Тонха О. Л., Цвіліховський М. І., Яра О. С.

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

**ПРОДОВОЛЬЧА ТА ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОЇ
ВІДБУДОВИ: ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ ТА СВІТУ**

*присвяченої 125-річчю Національного університету біоресурсів
і природокористування України*

Секція 4. Якість освіти та гуманітарна наука в умовах війни та глобальних викликів

Відповідальний за випуск: **Отченашко В. В.**

© НУБіП України, 2023.

УДК 159.923:316.61

**СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ПРОЯВІВ АГРЕСИВНОСТІ У
СУЧАСНОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ**

Шевцова О.М., кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри психології (o.shevtsova@nubip.edu.ua)
*Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ*

Період студентства, що в психологічному аспекті припадає на частково старший підлітковий та переважно юнацький вік, вважається етапом онтогенезу чи не найбільш активним, оскільки саме у період остаточного становлення особистості людина стикається з професійним становленням і напрацюванням активного досвіду в різних сферах життєдіяльності: соціальній, професійній, особистісній тощо. На етапі студентства, коли людина досягає піку свого життєдіяльнісного напруження, питання її психологічної адаптації до змін у соціальній ситуації розвитку (набуття статусу «студента», автономність від батьківської родини, входження у світ дорослих на рівноправних позиціях, самостійність у прийнятті рішень, відповідальність за їх наслідки, необхідність планування діяльності та обмірковування вчинків тощо) відіграє одну із ключових ролей та впливає на результат того, як саме особистість пройде цей непростий етап. Одночасно із просуванням у своєму особистісному та професійному розвитку студенти, підводячи проміжні та узагальнюючі підсумки своїх здобутків, можуть переживати різнопланові емоції, почуття, психічні стани: від задоволення й благополуччя до розпачу й агресії.

Студентський етап визначається психологами як складний та суперечливий, він вимагає від особистості студента мобілізації всіх ресурсів, адже саме зараз визначаються пріоритетні життєві цілі та смисли. У студентському віці підвищуються інформаційні навантаження, ускладнюються міжособистісні відносини, з'являються проблеми у зв'язку з відірваністю від сім'ї, проживанням в гуртожитку та інші [1]. Такі особливості здатні спровокувати стан емоційної напруги, виникнення стресу, почуття тривоги, а також відчуття психологічного неблагополуччя, роздратованість, крайній ступінь невдоволення іншими, що може проявлятися через високу агресивність [2]. У той же час від студента соціальне середовище, а саме заклад вищої освіти, де він навчається, та соціальне оточення, незважаючи на досягання студентом піку свого напруження, вимагає високого рівня самостійності та самоорганізації.

Студенти юнацького віку характеризуються потребами у соціальному визнанні, самостійності, розумінні, професійному самовизначенні, що може обмежуватися недостатнім соціальним досвідом та знаннями, проєкційним ставленням дорослих, зокрема батьків, викладачів закладу вищої освіти, існуванням смислових бар'єрів, приниженням самоповаги з боку однолітків, недотриманням оточуючими існуючих у свідомості юнака ідеалів, що може призвести до розвитку міжособистісних конфліктів та проявів агресії [1].

Проте, студенти як представники юнацтва характеризуються емоційною незрілістю, виникає складність у перехідному періоді до дорослого життя та переживаннях щодо цього. Ці переживання включають: невизначеність мотивації вибору професії, відсутність належної психологічної підготовки до самостійного життя, необхідність приймати рішення, невміння здійснювати психологічну саморегуляцію поведінки тощо [2]. Так, негативні переживання в першу чергу викликають появу внутрішньо-особистісних конфліктів, які можуть зіграти руйнівну роль у стабілізації розвитку студентів та підвищувати рівень як ситуативної, так і особистісної агресивності.

Навчання студентів у закладах вищої освіти супроводжується необхідністю пристосування до великого обсягу нових різнопланових вимог, зростаючою інтенсивністю інтелектуальної праці, нерівномірністю учбового навантаження (значно зростає під час сесійних періодів), закономірними змінами – щосеместрово – у переліку дисциплін, що опановують студенти, необхідністю обирати навчальні предмети профільного спрямування тощо. Відтак, утруднений процес адаптації студентів до нових для них умов навчання та соціального середовища може спричинювати виникнення негативного сприйняття навчальних ситуацій та інших людей, які включені в такі ситуації, а також суперечливих переживань, серед яких можуть переважати почуття з негативним забарвленням: образливості, дратівливості, безпорадності, непоступливості, нетерпимості до думок й індивідуальності інших людей, напористість, що згодом може інтегруватися і проявлятися як ситуативна чи особистісна агресивність.

Навчальна діяльність студентів закладів вищої освіти є провідним видом діяльності на етапі професійної підготовки та сприймається ними як високо значуща діяльність для подальшої життєдіяльності особистості і побудови успішної фахової кар'єри [2]. Відповідно, результативність такої значущої для особистості студента діяльності буде спричинювати вплив і на процес становлення самої особистості та її індивідуальних характеристик і психологічних властивостей, однією з яких виступає агресивність особистості.

Студенти, схильні до агресивної поведінки, намагаються виправдовувати власні агресивні прояви через недоліки об'єкта агресії, зовнішніми непереборними обставинами, підміною їх шляхетними цілями, запереченням своєї відповідальності за агресивні дії тощо. Агресивність як інтегративна особистісна властивість і агресія як негативний психічний стан знижують ресурси особистості студентів, зменшують їх включеність у навчально-професійну діяльність, утруднюють професійно-особистісний саморозвиток.

Перелік посилань

1. Голярдик Н. А. Соціально-психологічні умови подолання та корекція агресивної поведінки у студентської молоді (курсантів). *Молодий вчений*, 2016. № 12 (39). С. 232-235.

2. Шевцова О. М. Аутопсихологічна компетентність як фактор особистісно-професійного розвитку майбутніх психологів. *Психолого-педагогічні особливості розвитку особистості в освітньому просторі*. Мукачево: МДУ, 2017. С. 188-190.